

10 veje til mere natur i haven

1. Plant varieret

Skab stor variation af planter i haven. Forskellige planter giver nektar og pollen til forskellige insekter. Jo mere af året der er blomstring, jo bedre! En eng af vilde blomster kræver et godt forarbejde - søg råd og vejledning.

2. Plant træer og buske

I en have der fungerer godt, kommer der nyttedyr, når der er skadedyr. Det opnår man bedst med træer, buske og stauder. I dem er der mad og skjul til mange forskellige fugle og gode insekter.

3. Plant også grønsager & krydderurter

Selv en lille have med grønsager og krydderurter kan være til gavn og glæde. Lav en lille køkkenhave, et krydderurtebed, lav et højbed eller dyrk mellem stauder og buske.

4. Lav et vildt sted

Fred et hjørne hvor det får lov at være vildt. Lav en kvasbunke eller kvashegn som skjul og levested til dyr som pindsvin og jordhumlebien.

5. Brug ikke gift og kunstgødning

Gift dræber ikke bare skadedyr, men også nyttedyr, så den naturlige balance i haven bliver ødelagt. Kunstgødning er let opløselig, og det planterne ikke bruger, siver ned og forurener. Brug i stedet haveaffald og kompost, fordi næringsstofferne frigives langsomt, og fordi det er mad ikke mindst til regnormene, der gør jorden porøs og god.

6. Behold haveaffaldet - lav en kompost

Behold mest mulig haveaffald i haven. Brug det til jorddække og kompost, der skaber et godt regnormeliv i jorden. Den lette måde at lave kompost på er, at samle nogle smågrene og komme dødt plantemateriale ovenpå. Både noget frisk og noget tørt. Komposten kan bruges under buske og i køkkenhaven. Brug gerne en grov kompost så plantenæringsstofferne frigives langsomt.

7. Hold jorden dækket

Dæk jorden så meget som muligt for at beskytte den mod regn, frost og udtørring. Mellem buske og træer kan der være bunddækkeplanter som skovjordbær, anemoner, storkenæb. Mellem grønsagsrækkerne kan der være enårige

planter som honningurt, jordkløver og blodkløver - eller kompost, som ikke er helt omsat. Du kan også plante så tæt, at der ikke er synlig bar jord.

Jorddække giver er god beskyttelse af jorden og planternes rødder. De visne blade og kompost er mad for regnorme og andet småkravl i jorden.

8. Grav ikke jorden

En have skal kun graves, hvis den er helt gal med rodukrudt. Så graver man for at fjerne ukrudtet. Ellers er det bedste at bruge en håndkultivator og kun kultivere i overfladen. Lad regnormene lave det hårde arbejde. De kommer dybere ned end en spade og gør det bedre. Sørg derfor for, at der er mad til ormene. Giv dem planterester og en god grov kompost.

9. Vand i haven

Både fugle og insekterne har brug for vand. Et fuglebad kan gøre underværker, men et mindre vandhul er endnu bedre. Det behøver ikke være andet end et nedgravet zinkkar, gerne med nogle vandtålede planter i og omkring.

10. Byg et insekthotel

Et insekthotel er et sted, hvor insekter kan overvintre, søge ly, finde føde og formere sig. Det skal rumme et antal forskellige hulrum, hvor forskellige insekter finder netop de forhold, de sætter pris på. Byg rum i en kasse, størrelsen er ikke afgørende, den skal dog være mindst 16 cm dyb. Kom forskelligt materiale i som tagrør, grankogler, bark, kviste. Med tiden vil flere insekter, som vilde bier, gulddøje og mariehøns, bruge stedet. Hæng fuglekasser i træerne.

10 % mere natur i Albertslund!

Vi vil skabe mere natur i Albertslund. 10 % faktisk! Og vi er i fuld gang - vi håber, du vil være med.

I Birkelundparken har vi skabt "Biotopia". Det er et spændende biologisk mangfoldigt sted, med masser af inspiration, oplevelser, demonstration og læring. Vi håber, du vil tage tråden op hjemme i din egen have eller på jeres fællesarealer, for en rig, varieret og robust natur er til glæde for os alle:

1. Økonomisk: Jo mere natur, jo mere værdifuld bliver byen!
2. Fysisk: Natur motiverer til sund fysisk aktivitet!
3. Mentalt: Natur har en afstressende effekt!
4. Socialt: Oplevelser i naturen er mødepladser, der fremmer fællesskaber!
5. Biodiversitet: Hvis vi vil have andre skal passe på naturen, hvor de er, skal vi også passe på naturen, hvor vi er!
6. Fremtidssikring af byen: Flere og flere flytter til byerne. Det presser naturen i byen. Derfor skal naturen i byerne beskyttes og udvikles!

Vil du have hjælp til hvad du selv kan gøre eller følge med i Biotopia og 10 % mere natur, så skriv til: pernille@verdensmaalcenter.dk eller kig forbi os i Kanalens Kvarter 32.

Med venlig hilsen
Naturgruppen og Verdensmål Centeret

